

ратну добит, о разрезу порезе и порези на пословни промет; 7. Извештај III. секције о судовима скупшће; 8. Извештај III. секције о заштити убогих и 9. Извештај III. секције о заштити младежи.

Недељко Дивац: Ја предајем као другу тачку дневнога реда уредбу о становима.

Др. Јанко Шимрак: Ви сте били тако љубавни, господине председниче, па сте на последњој седници прихватили мој предлог, да на првом месту дневнога реда дође уредба о заштити радника, а на другом уредба о становима. Ја се збиља не онако чудим, него како би човек казао, требао би чудити, да се ова уредба сада у опште не меће на дневни ред. Нека се она метне на своје место, на којем је и била. То је врло важна уредба и важнија од свију ових што се овде читају изузев овога инвалидског закона.

Председник Миша Трифуновић: Изјављено ми је, да би влада желела, да нова влада присуствује решавању ове уредбе о становима, као и да узме учешћа. Док се не образује нова влада, она је ван дневног реда, а чим се образује влада, ставићу је с места на гласање, а то мислим, да ће бити кроз три до четири дана.

Др. Јанко Шимрак: Господо, ми радимо само до 24. Ви знате, да католици, који су чланови одбора, морају да иду својим кућама, 24. имамо бадњак, а 25. већ Божић. Дакле, најдаље до 23. могу ти људи бити овде. Како је данас 14, то нам остаје још свега два три дана. Међутим, када ће се криза свршити то ми не знамо. Према мишљењу опозиције, она ће се касно свршити. Стога молим, да ова уредба о становима дође што пре на решавање. Из уста господина др. Марковића казано је овде: »Законодавни Одбор у садашњој кризи кабинета не може свој рад да одложи него има одма решавати«, зато ми у овом случају не можемо питати, шта ће будућа влада казати о стварима, које су на дневном реду, него се просто мора прећи на решавање. Поново стога молим, да ову уредбу ставимо као другу тачку дневнога реда.

Ја стављам предлог, да се гласа о томе поименично, да се стави да друга тачка дневнога реда буде закон о становима.

Недељко Дивац: Ја потпомажем предлог господина др. Шимрака.

Председник Миша Трифуновић: Онда, госпоно, ја стављам на гласање као прву тачку дневнога реда инвалиди, а као другу тачку дневнога реда станови. Молим господина секретара, да изводи приступити прозивни господо народних посланика.

Секретар **Света Михајловић** прозива чланове одбора и они гласују и то: Недељко Дивац за, др. Урош Стајић за, Андреј Госар за, др. Јанко Шимрак за, Матић отсутан, Рајчевић против, Павле Анђелић за, Арачић за, Крста Пејовић за, Сушник за, др. Жарко Миладиновић против, Виловић за, Војислав Лазић за, Хусејн Алић за, Хусејн Манић за и Миша Трифуновић против.

Председник Миша Трифуновић: Гласало је свега 15, 12 за, а 3 против. Према томе, дневни ред идуће седнице биће овакав: 1. Продужење специјалне расправе о уредби о инвалидима; 2. претрес извештаја III. секције о уредбама о становима; 3. претрес извештаја V. секције о уредби о ограничавању државних шума; 4. претрес извештаја II. секције о обзнани и наредби о ношењу оружја; 5. претрес извештаја II. секције о уредби о жан-дармерији; 6. претрес извештаја VII. секције о враћеним уредбама о порезу на ратне добитке, о разрезу пореза на земљишта у Краљевини Србији и Црној Гори и о порезу на пословни промет; 7. претрес извештаја III. секције о уредби о сузбијању скупшће; 8. претрес извештаја III. секције о уредби о заштити убогих; 9. претрес извештаја III. секције о уредби о заштити младежи и 10. претрес извештаја I. секције о уредбама о управи фондова.

Онда, госпоно, данашњу седницу закључујем а идућу заказујем за сутра у 16 часова по подне са горњим дневним редом.

(Седница је закључена у 19 часова и 45 минута.)

XXX. СЕДНИЦА

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 15. децембра 1921. године у Београду.

Председавао, потпредседник др. **Светислав Поповић.**

Секретар др. **Славко Шећеров.**

Присутни господа: Министар социјалне политике др. Вјекослав Куковић и Министар Финансија др. Коста Кумануди, те референти Министарства Стојадиновић и Јован Газић.

(Почетак у 4¼ по подне.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Отварајем XXX. редовни састанак Законодавног Одбора. Изволите чути записник прошлог састанка.

Секретар др. **Славко Шећеров** чита записник XXIX. састанка.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има ли приговора прочитаном записнику?

Др. **Урош Стајић:** Молим за реч.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има господин посланик Стајић.

Др. **Урош Стајић:** Ја сам имао да учиним примедбу на овај записник односно члана 15. става 3. Ја мислим, госпоно, да је редакција примљена онаква, како сам је ја предложио. Међутим видим из записника, да то не стоји. Ја сам

тражио, да при крају става 3. гласи овако: »Из кога ће се искључиво помагати удружење ратних инвалида по одобрењу Министра за Социјалну Политику«.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Известилац није примио тај предлог. Председник Законодавног Одбора ставио је на гласање предлог секције са оном изменом, коју је примио известилац и предлог је тако примљен и онако како је примљено тако је ушло у записник.

Др. **Урош Стајић**: Мени је жао, што није известилац ту, да и он потврди то.

Др. **Анте Дулибић**: Ја сам био референт у секцији, па могу казати, да предлог Стајићев није примљен.

Ја сам хтео упозорити само на то, да у члану 20. при коначној редакцији тачке 11. и тачке 12. има једна измена и то она иста, која је учињена и пре, то јест, да се пореза на личност од 30 динара нема урачунати за инвалидску порезу, то исто вреди за тачку 12. А изгледа по записнику да је тачка 11. и 12. примљена без измена.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Та ће се исправка провести и тиме је записник примљен.

Пре прелаза на дневни ред, имам част извести вас, да је I. Секција поднела извештај број 14 о уредбама Министарства Финансија под бр. 5, 13, 69, 70, 71, 72 и 73; извештај број 15 о измени члана 5. и 40. закона о уређењу државне хипотекарне банке Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и извештај број 16 о уредбама Министарства Трговине и Индустрије бр. 35—40 списка. Ови извештаји ставиће се на дневни ред.

Прелазимо на дневни ред, господо. На дневном је реду продужење специјалне расправе о инвалидима. Пошто господин известилац није овде, спречен је, то молим кога од госпoде посланика чланова секције, да замени господина известилоца. (Гласови: Може господин Дулибић!) Молим господина Дулибића, да изволи заменити известилоца. У расправи је глава 6. Реч има господин посланик Стајић.

Др. **Урош Стајић**: Ја бих молио, да се то измени овако да место речи: »II. Тешки инвалиди, то јест они од 70—100% инвалидства« да дођу речи: »II. Тешки инвалиди, то јест они почев од 70—100% инвалидности«...

Даље овде изгледа, да је погрешно стављено 50, а треба 56 да стоји.

Известилац др. **Анте Дулибић**: То се може примити.

Др. **Урош Стајић**: У ставу под III. где се каже: Полуинвалиди са барем 50—60% инвалидности, ја бих био за то, да се ова инвалидност рачуна од 30% па на више, јер је 50% инвалидности веома мало и онда би овај став гласио: »Полуинвалиди са 30—60%«. У Француској је 20—50%.

Овако као што предлагам треба усвојити нарочито с обзиром на то, што је прошла комисија за преглед инвалида била врло ригорозна, тако да су 30% инвалида одбијени.

Исто тако ако ово примите онда имате на страни 32. такође да се ово исправи и да место 50 дође 30%. Такође ја мислим, да се то исправи и да место 50% дође 30% исто тако и да се уметне и оно »почев«. У тачки XII. б) ја бих предложио, да се избаци тачка б) лица, која су од аграрне реформе примила бесплатно земљиште било у сво-

јину било на уживање... (Др. **Славко Шећеров**: Та само добровољци су могли добити бесплатно земљу.) Ту они немају право на ове додатке, зашто инвалиде лишава њихових права. (Др. **Славко Шећеров**: Ја се томе не противим.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Онда ова тачка постаје буки.

Др. **Урош Стајић**: Јест. У последњем ставу има друга реченица пред њом: Повећање пореза, које долази услед доцније измене пореских или финансијалних закона као инвалидски порез ја бих додао: и порез на пензију (Др. **Славко Шећеров**: То се може примити) и лични порез. То су измене, које бих ја предложио да их Одбор прими.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Код члана 22. и 23. немате предлога.

Др. **Урош Стајић**: Имам код 23.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Молим, који је предлог код 23. члана?

Др. **Урош Стајић**: Овде стоји овако: Сиромашним ратним инвалидима може Министарство Социјалне Политике (Обласни инвалидски одсек) одредити у име погребних трошкова највише до 200 динара. Овде би требало да стоји, да »мора« одредити »најмање 300 динара«. Јер кад већ сахрањујемо Министре и посланике о државном трошку, који су богати, онда није право, да сиротице ових јунака с Кајмакчалана и Мачковог Камена пропњом купе за погреб њихов. Ја бих молио, да се то прими.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Ја бих друге примедбе примио, али оно од римско три члан 21., где се у потпуне инвалиде убраја већ инвалид са инвалидским степеном од 30%, иде преко граница, које буџет предвиђа. Уредба, какову су ту донели, донели су у сагласности са Министром Финансија и терет, који би био преко тога у буџету, не би био изведљив и ја то не би могао примити. Ја мислим, господо, да није то нити право. Вјероватно, да се је у једном или другом случају, како господин посланик каже, код прегледа инвалида поступало неисправно, по сви инвалиди имају право суперевизије и жалбе и у колико се нису жалили, може Министар дати још накнадно њих прегледати, по ја знам точно, да се у неким крајевима инвалидност проценивала и сувише либерално. Ако имамо извесну суму за потпору инвалида, онда грешимо према потребнима, ако дајемо онима, којима не припада. Ако дајемо онима са инвалидским степеном до 50% пензију, онда смо већ нешто учинили за признање њихових заслуга.

Гледе другог питања, кому и колико се додатка даје, то нисмо ни по закону дужни другачије радити и уредба се досада држала граница у том погледу од 10—100% инвалидности. И наш буџет за идућу годину држао се у том оквиру и ако бисмо ми сада давали додатке на пензију још и онима, који су испод 50% инвалидности, тиме не бисмо 1. радили по праву, 2. ни по систему, који имамо по нашем буџету, 3. износило би то огромне своте, а инвалиди, који су испод 50% инвалидности, како је задњи преглед показао, су у већини. А кад би их било половина, то би половина значила одмах 50 милијуна динара! Не би се тога могао признати ни једну од оних измена, коју не би могао социјално оправдати. Најзад секција је тако решила, на што су пристале и странке, које су заступале у већини. Морам поново да

нагласим, да немам ни социјалних ни других важних разлога, да прихватим ту измену.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има реч господин Пејовић.

Крста Пејовић: Мене, господо, изненађује свакав одговор господина Министра за Социјалну Политику тим пре, што је господину Министру врло добро познато, да у свим модерним земљама и у Француској и у Немачкој инвалидност почиње од 20—100%. (Министар за Социјалну Политику др. **Вјенослав Куковец:** Они имају пензију.) Имају пензију са додацима, а Ви знате врло добро, да су комисије, које су прегледавале инвалиде, половицу њих одбациле те бисмо ми учинили колосалну погрешку готово трех, ако ми овим људима не бисмо дали неке помоћи и потпомогли их у колико је што више могуће, јер по моме мишљењу они то заслужују. Ја сам још у начелној дебати нагласио, да су додаци, који су одређени инвалидима и сувише мали, тако да они не могу на данашњој скупоћи ни скромно живети. Али како је господин Министар изјавио, да се у Законодавном Одбору у погледу финансијских прекорачења не може ништа урадити, то изјављујем, да ћу гласати против овога члана. Исто тако имам једну своју примедбу у 12. тачки последња реченица, која каже: Повећање пореза, која долазе услед доцнијих измена пореских, односно финансијских закона као и инвалидски порез код одређивања износа од 30 динара; ја бих предложио, да се последице речи «инвалидски» стави «и лични».

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Молим госп. известиоца, да се изјасни о предлозима.

Известилац др. **Анте Дулибић:** Ја у име секције примам измене дојичног додатка код тачке 2., да се уврсти реч «почев од 70% инвалидности». И ако ми је симпатичан предлог гледе 3. тачке, то јест, да се постотак инвалидности смањи, ја ипак тај предлог као референт секције по својој дужности не могу да примим, јер би оваква промена доњела један дубоки финансијски учинак, за који држим, да секција није власна да без Министра Финансија предложи такву промену. Што се тиче других предлога, ја морам рећи, да их усвајам, а примам и то, да се повисе погребни трошкови од 200 на 300 динара.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Прима ли господин известилац овај предлог код тачке 12. става б)?

Известилац др. **Анте Дулибић:** Мени се чини, да је то исти предлог као и предлог господина Стајића.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Предлог је господина Стајића да се брише алинеја б) у тачки 12.

Известилац др. **Анте Дулибић:** Да се брише? На то не могу пристати. На томе је секција одлучно остала. Ја бих за сада желео само лично да нешто кажем. Како видим, по овом члану 21. изгледа, да су сви инвалиди у нашој држави изједначени. Ако се опет добро прочита тачка 11., онда Вам је јасно, да инвалиди у Србији и Црној Гори имају двоструки износ додатака. Ја бих свратио пажњу Законодавном Одбору на то и молио бих га, да се он о томе изјасни, да ли би било праведно и да ли је одбор склоп, да се даду једнаки додаци инвалидима у ново присаједињеним крајевима, колико и овима овде. Јер баш ова неједнакост највећи је узрок незадовољству у

нашој отаџбини. Једанпут се, господо, ипак мора доћи на крај са тим стањем. Господин Министар за Социјалну Политику је рекао, да се мора израдити нов закон и да се у министарству већ ради на томе начрту законском, у коме ће се узети у обзир све те жеље. Али, господо, с друге стране ко зна како ће доћи тај закон на ренашање, и ја зато ипак мислим, да бисмо могли сад проговорити о тој ствари. Треба решити, донети закључак и учинити праведну ствар, која би задовољила велике крајеве тамо у нашој отаџбини.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има реч Министар за Социјалну Политику.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјенослав Куковец:** Господо, разуме се само по себи, да сви ми, који радимо овде у Скупштини, треба да радимо на томе, да буде једанпут једнакости у свима стварима. Али једнакости, господо, већ од самога почетка овде није било. Ја сам ту неједнакост, то морам господину Дулибићу рећи, ипак у неколико ублажио, јер по уредби од 15. 2. 1920. год. добијали су инвалиди у пречанским крајевима у крупама онолико, колико су добијали инвалиди у Србији у динарима на додатке, дакле једну четвртину. Мој претходник г. Миливоје Јовановић успео је, те је уредбом од 25. марта регулисана ствар тако за инвалиде у пречанским крајевима, да сад имамо размер један према два, док смо пре имали размер један према четирп, тако да инвалиди у пречанским крајевима добијају половицу од онога колико добијају инвалиди у Србији на додатке.

Господо, темељна пензија није једнака, али се у ствар није никако ни дирало. Ако, господо, мој претходник и ја нисмо успели да изједначимо све инвалиде, ипак Ви морате признати, да се пришло ближе једнакости и, господо, ми ипак морамо имати непрестано у виду, да је већ и ово једна благодет, када се овим путем бар нешто осигурава за наше инвалиде и њихове породице.

Ми данас немамо финансијске могућности, да можемо на њих трошити веће своје, специјално на помоћ инвалидима, на додатке и нарочито да је боље примити ово што смо сад већ затекли, па да осигурамо све ове примитке и за једне и за друге инвалиде с једне стране, а да с друге стране што више insistирамо на томе, да дођемо до једнога инвалидског закона, како бисмо то инвалидско питање као такво могли решити и са друге позавне тачке.

Господо, ја ћу напоменути још то, да по моме мишљењу то нису никако примитци, које имају појединци било у Србији, било тамо преко у новчаној помоћи и да то није Бог зна шта. То је, господо, мала помоћ, али је, господо, по моме мишљењу, у колико се тиче директног потпомагања инвалида, од много већег значаја она помоћ, која им се даје око снабдевања протезама, која се пружа текшим инвалидима у инвалидским домовима и болницама, као и у бањама и у томе су погледу најједначени наши инвалиди целе земље. То је, господо, главна ствар по моме мишљењу. Они други додаци, господо, толико су мали, да је та помоћ скоро никаква и ако ту, господо, нису изједначени инвалиди, вама мора да је познат и узрок томе. У том погледу у нашем друштву су разни погледи гледе заслужности и незаслужености појединих ратника. Али ја нећу да улазим у то питање, које је политичке природе и ја ово инвалидско питање нисам третирао са тога гледи-

шта већ са гледишта социјалне правде. Али ипак, господо, ја нисам пружио инвалидима ни једнима ни другима више него што је било то могуће учинити погледом на средства, која су нам била стајала на располагање. Господо, овај закон гарантује свима инвалидима и његовим породицама ипак нешто што омет значи доста и ми више нисмо могли учинити из разлога, које сам мало час истакао т. ј. да ми финансијска прекорачења више не можемо да чинимо, као и из оних других разлога, које сам изнео. Ја вас с тога, господо, молим, да ми останемо при овоме и да не прекорачавамо преко онога, што је влада на себе могла да прими, те да не дирамо у битне тачке нацрта, који је једногласно примила секција, која је о овој ствари решавала. С тога бих ја молио г. Дулибића, да изволи пристати на моје гледиште, да се за сада из техничких разлога не може удовољити његовоме предлогу потпунога изједначења.

Известилац др. **Анте Дулибић**: Господо, ја морам да заступам мишљење секције, а мишљење је секције оно што вам је, господо, овде приказано. Али ипак ја морам и сам себе да исправим. Г. Министар за Социјалну Политику је захтеву секције изишао у сусрет у договору са Министром Финансија у толико, што су овде изједначени инвалиди у целој Краљевини у колико се то тиче потпуних инвалида. Они инвалиди, о којима се говори у тачки 1. овога члана, примају једнаке додатке у целој нашој држави. Ја у толико хоћу само себе да исправим.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Онда г. др. Дулибић повлачи свој предлог. (Др. **Дулибић**: Ја и немам предлога.) Нардон. Гласаће се о предлогу секције са изменама, које је примио г. известилац. То су измене г. Стајића код тач. II., тач. IX., тач. XII. закључног става и код чл. 23. Известилац је отклонио предлог за измену код тачке III. и код тачке XII. става б). Гласаће се, господо, о редакцији секције са изменама, које је примио известилац секције. Господо која примају предлог секције, са овим изменама, нека изволе седети, а која су против нека устану. (Сви седе.) Објављујем, да је примљен овако измењен предлог секције. Сада прелазимо на расправу главе VII. За реч се није јавио нико.

Др. **Урош Стајић**: Шта је са изменом код тач. 3. и код тачке 12. става б)?

Известилац др. **Анте Дулибић**: Нису примљене.

Др. **Урош Стајић**: Ја бих молио г. известивоца зашто неће да их прими?

Известилац др. **Анте Дулибић**: Господо, ја сам рекао, да ми је веома симпатичан овај предлог и да бих га ја врло радо примио, али пошто ја морам да заступам мишљење секције, ја морам овако да поступавам.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Прелазимо на расправу главе VII. Јавља ли се ко за реч.

Др. **Урош Стајић**: Ја имам само један мали додаток. Ја мислим против овога додатка неће имати нико ништа. Овде се говори о одузимању помоћи оним инвалидима, који се покажу да чине неке злоупотребе. Ја бих желео да ставите: »о одузимању ових помоћи решавају инвалидски судови«. То не тангира буџет.

Известилац др. **Анте Дулибић**: Примавам измену.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Проглашавам да је глава VII. примљена са изменама др. Стајића. Ја ћу молити г. посланика за писмену редакцију.

Прелазимо на расправу главе VIII. Није се нико пријавио за реч, глава VIII. прима се по предлогу секције.

Прелазимо на расправу главе IX. Има реч г. Урош Стајић.

Др. **Урош Стајић**: Код главе IX. ја бих имао да предложим уместо »један указни чиновник по могућству правник« да се каже »један указни чиновник правник према тачки 2. става 1.«

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Ја не могу другачије примити осим по могућству.

Др. **Урош Стајић**: У 2. ставу ја бих желео ову измену: место »указни чиновник на предлог начелника«, ја бих тражио »указни чиновник на предлог Председника Првостепенога Суда«. У председнику првостепеног суда имамо више гаранције него у начелнику.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Примавам овај други предлог г. Стајића.

Известилац др. **Анте Дулибић**: Ја примавам други предлог г. Стајића.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласаће се о глави IX. са овом изменом, коју је примио г. Известилац. Она господо, која примају предлог секције са изменом коју је примио г. Известилац, нека изволе седети, а која су против нека изволе устати. (Сви седе.) Објављујем, да је глава IX. примљена по предлогу секције са изменом, коју је примио г. Известилац.

Прелазимо на расправу главе X. Има реч г. Урош Стајић.

Др. **Урош Стајић**: Код чл. 32. каже се »лекари ће одредити«. Ја бих ставио »комисија ће одредити«.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Лекари имају да прегледају а не комисија.

Др. **Урош Стајић**: Даље у чл. 24. у 4. ставу каже се: Ако инвалид приликом саопштења изјави, да је задовољан одлуком, ова одлука постаје извршна, што се констатује на инвалидској листи. Ја бих молио, да се ово потпуно избаци, јер има људи неписмених. Инвалид је обично после прегледа уплашен и збуњен и кад му лекар поднесе уверење комисије на потпис, он потпише и ако се можда не би сложио. Тиме губи право жалбе и не знајући. Зато треба избрисати овај други став и ставити ову измену: У року од 3 дана по прегледу инвалида издаће се потврда, да је инвалид био на прегледу и означити проценат неспособности. Ја мислим, да се то може примити. Код чл. 35., где се говори о супервизионој комисији и који су чланови у тој комисији, ја бих предложио, да у ту комисију уђе и један члан инвалида.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: То је стручна ствар, ја не бих сматрао то за потребно.

Др. **Урош Стајић**: То правда захтева. Кад ви примате код свих комисија једнога члана инвалида, зашто не би примили и ту?

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Није потребно још нове издатке уносити, али најпосле нека се прими.

Др. **Урош Стајић**: Ово је већа гаранција кад се да и један преставник инвалидског удружења.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Добро, пристајем.

Др. **Урош Стајић**: Код члана 49. где се говори о инвалидским судовима, ја бих изабацио оне речи: »И Старе Србије«. Овамо су судови извршили преглед, а у Црној Гори тих судова није било.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: То се може примити.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има г. посланик Крста Пејовић.

Крста Пејовић: Ја бих код чл. 38. Ш. пасус предложио, да се избаци, т. ј. да се не призна по 10 динара од предмета награде лекарима чиновницима, и био бих за то, да им се не да никаква награда. Ту лекари врше обичну своју дужност и зато то треба избацити, јер треба да се ставимо на гледиште, да се врши штета, кад се свуда тражи штета код инвалида. Радиле лекари у комисији или у болници, то је за њих свеједно. Зато те речи: »Лекарима чиновницима признаје се по 10 динара награде« треба избацити.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Лекари највише раде, али сам противан да се то избаци што г. Пејовић предлаже.

Крста Пејовић: То је и у интересу државне касе.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Молим г. известноца, да се изјави који од ових предлога прима.

Известилац др. **Анте Дулибић**: Ја се слажем с предлогом г. Уроша Стајића, да се код чл. 49. изоставе речи: »И Старе Србије«, а да остане »Црне Горе«, јер тамо није било судова.

Крста Пејовић: А овај мој предлог да ли примате?

Известилац др. **Анте Дулибић**: То не бих примио, јер онда не ћете имати људи, који ће добре воље и од срца и то свршавати.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласаће се о предлогу секције са оним изменама, које је примио г. известилац, а то су измене код чл. 34., 35. и 49. Г. известилац није примио предлог за измену члана 32. и 38. Господа, која овако измењен предлог примају, нека изволе седети, а која су против предлога нека изволе устати. (Већина седи.) Дакле објављујем, да је овај одељак примљен са горњим изменама.

Прелазимо сад на расправу главе XI.

Др. **Урош Стајић**: У другом ставу члана 51. каже се: »За прикупљање добровољних прилога у корист лица заштићених овим законом потребно је одобрење Министарства Социјалне политике односно његових подручних, обласних органа«. Ја сматрам, да би већа и боља гаранција била и да не би било злоупотреба, да овај став гласи: »Прикупљање добровољних прилога у корист лица заштићених овим законом врши Министарство Социјалне политике у споразуму са удружењем ратних инвалида«.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Ја то не бих могао да примим,

јер сматрам, да је државна власт изван свега, те не смемо да тражимо, да државна власт тражи споразум са удружењем ратних инвалида, пошто је она надзорна власт над њим.

Известилац др. **Анте Дулибић**: И ја овај предлог не примајем.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Г. Министар и г. известилац нису примили предлог г. Стајића. Гласаћемо према томе о предлогу секције. Господа, која су за предлог секције, нека изволе седети, а која су против, нека изволе устати. (Већина седи.) Према томе објављујем, да је предлог секције примљен.

Тиме је, господо, и у појединостима примљен закон о инвалидима. Можемо прећи одмах и на треће читање. Молим г. секретара да изврши прозивку. Господа, која примају закон о инвалидима, гласаће за, а која су против, гласаће против.

Секретар др. **Славко Шећеров** прозива посланике, да гласају и они су гласали овако: Јован Ђоновић за, Мил. Арачић за, др. Урош Стајић за, Ивањ Мајцен за, др. Антон Сушић за, Велија Садовић за, Осман Виловић за, Миловић за, Милошевић за, Андреј Госар за, Мих. Живковић за, Илија Шуменковић није овде, др. А. Дулибић за, др. Јанко Шимрак за, Павле Анђелић за, др. Жарко Миладиновић за, др. Славко Шећеров за, Светислав Поповић за и Мехмед Алија за.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: За овај закон гласало је 18 посланика и сви су гласали за. Тиме је овај закон примљен и на трећем читању. Молим да изберемо два члана за оверу. Ја предлажем г. Дулибића и г. дра. Стајића. (Прима се.)

Сад би требало да пређемо на другу тачку дневног реда, на претрес извештаја III. секције о уредби о становима. Пошто радикална странка држи сад свој клуб, а господа чланови Законодавног Одбора од те странке су сиречени да присуствују расправи о овоме предмету, а налазе да је тај предмет тако важан, да треба да суделују при овој расправи, то ја молим одбор, да ову тачку одложимо за сутрашњу седницу, а сад да пређемо на трећу тачку дневног реда, а то је на извештај V. Секције о уредбама о ограничењу државних шума. (Чује се: Ово не треба одлагати, јер свега имамо још времена осам дана.) Ја мислим, господо, да бисмо могли одложити расправу по овој ствари до сутра.

Јован Ђоновић: Господо моја, постоји један формални предлог, да се расправа о овој ствари одложи. С друге стране, ја хоћу да изнесем други један предлог, да се ово питање више не помера. Оно је доста померано, и ми не дамо да се више помера, јер ми немамо никакве гаранције, да се оно неће и даље померати. Стога ја подносим формални предлог, да се за данас утврђени дневни ред не може мењати, и да се ова ствар не одлаже, већ да се ради по утврђеном дневном реду. Молим, да се овај мој предлог стави на гласање.

Др. **Жарко Миладиновић**: Ја сам, господо, само дошао да будем на почетку рада ове седнице, а ипаче дошта је тако као што је рекао г. Поповић, да ми имамо сада клубску седницу. Ја не видим никакве опасности за то питање, нити ко има намере да се то питање одурне, или да омета решење тога питања. Ако се овај предмет данас не претресе, он ће се свакако сутра претресати. Ми

ћемо сутра доћи у седницу и свршићемо тај посао. Ми можемо решити да та ствар дође као прва тачка дневног реда за сутрашњу седницу тако, да не може бити никаква одлагања, нити померања. Ствар ће се дакле свршити, јер и ми хоћемо да се та ствар претресе и сврши. Дакле ту нема никаквог хотимичног завлачења, као што би неко можда и нехотично хтео тако да протумачи.

Јован Ђоновић: Ја нисам имао намере да импутирам коме какву рђаву намеру.

Др. Јанко Шимрак: Господо, ова ствар стоји овако. Ја сам јуче ставио приједлог, да ова ствар дође на друго место данашњег дневног реда и то је примио сам Председник г. Трифуновић, дотично о томе приједлогу се гласовало и сви су били за то, осим двојице господе. Кад смо то ријешили, ми нисмо знали, да ће данас бити сједница радикалног клуба. Ја потпуно уважавам разлоге г. Миладиновића, да бисмо се морали на то обаврети, што они имају сада клубску сједницу. Али, господо, ја мислим, да би се ствар могла чисто лијепо свршити тако, што би могао овђе доћи један од господе из радикалног клуба, а и г. Миладиновић је овђе, па би они могли заступати гледиште радикалног клуба. Ми овај предмет одложити не можемо. Не можемо због тога, јер је то једна веома важна ствар, коју треба ријешити. Нека један од господе из радикалног клуба дође амо, па онда можемо да ријешавамо заједно.

Јован Ђоновић: Ви имате, г. Председниче, један формални предлог, и молим Вас, да га ставите на гласање.

Др. Жарко Миладиновић (излазећи из дворане): Ја идем, а ви решавајте!

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Ја сам предложио, да се ова тачка дневног реда одложи за сутра. Видим да Одбор то не прима и стога ћу ставити на гласање. Господо, која су за то, да се ова тачка дневног реда одложи за сутра, нека изволе седети, а која су против тога одлагања нека изволе устати. (Већина устаје.) Са већином гласова решено је, да се ова тачка дневног реда данас расправља. Отвара се начелни претрес. Ко је извештач III. Секције по овом предмету? (Чује се: Г. Курбеговић, али он није овде! Нека га замени г. Шећеров!)

Молим г. Шећерова, да изволи заменити г. извештоца. Да ли се ко од господе јавља за реч у начелном претресу? (Нико се не јавља.) За реч се нико није пријавио. Питам Законодавни Одбор: да ли прима предложену уредбу за подлогу специјалне расправе. Господо, која примају предложену уредбу за подлогу специјалне расправе, нека изволе седети, а која су против тога, нека изволе устати. (Сви седе.) Објављујем, да је Законодавни одбор примио предложену уредбу за подлогу специјалне расправе.

Прелазимо, господо, на специјалцу дебату. Овај законски предлог има свега 15 чланова и ја ћу молити господу, која имају какав предлог за измену, нека се изволе јавити за реч.

Прелазимо на чл. 1. Код чл. 1. нема предлога за измену. Објављујем, да је чл. 1. примљен по предлогу секције.

Код чл. 2. има предлог г. Виловић. Изволите г. Виловићу.

Осман Виловић: Код чл. 2. гласи текст: До 1. јануара 1923. г. важе прописи уредаба о становима уопште од 8. априла 1921. г. и 21. маја 1921. г.

Ја бих молио, да овај члан гласи: да ове уредбе и од априла и од маја важе само до 1. маја 1922. г.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има г. Госар.

Андреј Госар: Господо, ја бих у овоме члану предложио нешто друго. Тај члан ставља уредбу од 8. априла 1921. г. и 21. маја 1921. са 1. јануаром 1923. г. изван снаге. Уредба од 21. маја има у § 24. једну важну одлуку. Тај члан у тој уредби гласи: Повчаним заводима и осигуравајућим друштвима, даље трговачким, индустријским и сличним предузећима, која имају карактер велетрговине, велендустрије и велесобрта, одузеће власт за станове пословне просторије у сврху додељивања по овој уредби, ако у року, који ће им одредити власт за станове, а који не сме бити дужи од године дана, не саграде куће за становање својим намештеницима и за смештај својих пословних просторија. Од тога се изузимају они заводи, друштва и предузећа, која су за своје пословне сврхе и за смештај својих намештеника већ саградили своје зграде и они којима би грађњом нових зграда био угрожен оштанак.

То је принцип, који је у томе члану изнет из једне наредбе, која је важила до 20. године у Словенији и која је имала и успеха. Као што видите овај је члан у самој Словенији имао добрих успеха и зато предлагем, да се тај члан протегне на целу државу и да се његова важност продужи до првога јануара 1925. г., дакле до онога другог термина. (Гласови: Прочитајте предлог.) Ја ћу читати, само морам додати још нешто. Гласно би овако: до 1. јануара 1923. г. важе прописи о становима уопште од 8. априла 1921. г. и 21. маја 1921. г. изузев чл. 24. Уредбе од 25. маја, која се протеже на целу државу и важи до 1. јуна 1925. год. То је једна важна одлука, која је у пракси имала добре резултате, па бих молио, да се она примени.

Затим имао бих да предложим још један додатак, који је узет из оне уредбе, која је важила за Словенију, а који би гласио:

»Исто тако одузеће станбена власт станове у оним кућама и лицима, која имају више од милион и по динара иметка, или од 60.000 редовног годишњег прихода а немају у држави своје куће, ако у року, који ће им одредити станбена власт, а који неће бити дужи од годину дана, не саграде куће за своје становање.»

И ово је узето, господо, из оне уредбе, која је важила за Словеначку и која се у пракси може јако лако провести. Дакле то би био додатак члану 2.

Јован Ђоновић: Ја хоћу да учиним само једну изјаву, да се интегрално слажем са предлогом господина Госара и тражим, да се тај предлог унесе у нов закон о становима, јер ћемо на тај начин натерати велике капиталисте да зидају куће, да не притискују станове, а несумњива је ствар, да ће то користити, да се ово тешко станбено питање што пре сврши, јер ако би остало по старом, оно би се развукло у недоглед. Дакле ја сам за то, да се примени овај предлог господина Госара.

Др. Урош Стајић: И ја се слажем са предлогом господина Госара.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куконец:** Господо, овде има два предлога: Један је предлог господина Виловића о коме се код тачке 2. мења рок, наиме да не би ове старе уредбе,

за Србију и пречанске крајеве требале да важе до краја идуће године него до онога дана, до кога су донете т. ј. до краја априла идуће године. Ја и ако сам имао дужност да браним те уредбе и ако сам формално био одговоран, ја сам ипак видео, за оно време, за које су биле донете, да су оне још некако послужиле своје циљу, али да је било у многим стварима великих тешкоћа око примењивања тих уредби. Као што ви сви знате, ни једна уредба није толико нападана као ова стара уредба о становима. Је ли то било по праву или не, ја не мислим у то улазити, јер би било и сувише дугачко. Али ако се има толико жалби, којих овде има, поред свих добрих намера законодавца, који је ту уредбу донео, ја мислим, да би требало водити рачуна шта каже јавно мишљење о тим уредбама и да нико без потребе не продужава то стање, ако се може да накнади са нечим бољим. Ја господо, сматрам, да је ово стање, које смо по тој уредби предвидели и које је одбор и секција предвидела за време од 1. јануара 1923. године, после годину дана, да је оно стање боље у томе погледу, на име, јер је либералније, јер се нормалном стању уређивања станбених односа прилази ближе, него што је то по досадашњим приликама било. Рок од 8 месеци није дуг рок и не би било много добивено и за оне, који су мишљења да треба тај рок продужавати до краја године, ту се не би Бог зна шта добило, али би се дошло у суерет онима, који имају приговоре старим уредбама. Старе уредбе имају негодну страну, да нису изједначене савним. Ја морам да проговорим о томе неколико речи, јер је то питање веома важно.

Ми смо изједначили стање како је било у т. зв. пречанским крајевима у неколико. Дакле пре тога рока, пре 1. маја ове године, постајале су тамо безбројне наредбе, у Хрватској једне, у Војводини друге, у Далмацији треће и т. д. Дошло се је близу изједначења доношењем уредбе од 21. маја пр. г., која је изједначила разлике у оним крајевима, али их није изједначила са приликама у Србији. Наш идеал треба да буде, да тих разлика не буде и ја мислим, да то кочи наш привредни живот и ако се то не може утврдити у таквине, колики утицај има једна привредна мера колико друга; ипак се бојим, да на брзо руку доношење овакве одредбе није сретно и да би могло развитку привредног живота бити штетно, а нормалном стању ближе би могли приступити, ако се можемо сложити и с тим, како би они који су на влади, носили лакну одговорност, да не спречавају нормални развитак нашег привредног живота. (Жагор.) Ја се чудим, господо, да ви нећете да чујете оно, што је на основу искуства. (Жагор.) Ја мислим, да је баш у интересу нашега гледишта да ово саслушате. Ја сам хтео да кажем само неколико речи о томе. Господо, по моме мишљењу — а ја мишљење Одбора нећу да преклудирам — да не би било никакве несреће ако примимо и онај рок, који предлаже господин Виловић, какав је био утврђен у првобитном предлогу уредбе, а да га не продужавамо; али ако одобрите како је секција израдила, ја, разуме се, не правим никакво питање. Што се тиче предлога господина Госара, онај први предлог по принципу ја бих могао да примим, да се привредне институције као банке, пресејом натерају, да подижу своје зграде, да не заузимају места сиромашном становништву. Само ја бих био за нешто либералније

у томе погледу, да се не би тражило у року од године дана, него у року од три године дана. Господо, тешко је да се у року од године подигне једна велика зграда и ја мислим, да би већ и то била једна пресија. Ја бих могао да примим овакав предлог и спремно сам га већ и ако га господин Госар буде евентуално примио, ја бих га прочитао: »Новчаним заводима и осигуравајућим друштвима одузете надлежна власт за станове просторије у циљу додељивања, ако исти у року од три године, рачунајући од дана ступања на снагу овога закона, не буду подигли властите зграде у месту где им је центар«.

Андреј Госар: Ви сте испустили трговачка и индустријска предузећа.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец:** Ја то не бих могао примити, јер мислим, да је сувише много.

Андреј Госар: Рок од три године је и сувише дуг, јер се у том случају ради да се хитно помогне.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец:** Ја разумем, да се једна зграда може да подигне и пре три године, да се сложимо за две године, ако хоћете.

Андреј Госар: То је добро, али и трговачка и индустријска предузећа морају да уђу.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец:** Ја то не могу да примим, јер је тај појам сувише растељив. Под трговачким и индустријским предузећима може се много што пита да разуме.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има реч господин извештач.

Извештач др. **Славко Шећеров:** У погледу рока ја примам ову редакцију, која је у члану 2. с тим да важи до 1. јануара 1923. године. Исто тако примам у начелу овај предлог господина Госара о томе принудном зидању великих новчаних завода и осигуравајућих друштава.

Андреј Госар: Тај би додаток гласно овако: »До 1. јануара 1923. године важе прописи уредбе о становима од 8. априла 1921. године и 21. маја 1921. године, изузевши члан 21. Уредбе од 21. маја 1921. године, који се проширује на целу територију с тим, да важи до 1. јануара 1925. године«. То је први мој предлог.

Извештач др. **Славко Шећеров:** Ја га примам.

Андреј Госар: А шта је са мојим другим предлогом?

Извештач др. **Славко Шећеров:** Ја га немам, ја га нисам добио.

Андреј Госар: Тај други предлог гласно би овако: »Исто тако одузете станбена власт станове у кући лицима, која имају више од милион и по динара имутка или 60.000 динара редовних годишњих прихода а немају у држави своје куће, ако у року, који ће им одредити станбена власт, који не сме бити дужи од 2 године у томе случају, не саграде кућу за свој стан«.

Извештач др. **Славко Шећеров:** Примам и овај предлог.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Гласаћемо о предлогу секције са изменом примљеном од господина извештача. Господо, која су за тај предлог секције са овим изменама, које је примио господин извештач, нека изволе седети, а који

су против нека изволе устати. (Сви седе.) Проглашујем, да је примљен предлог секције у овој редакцији.

Прелазим се на расправу члана 3. Код члана 3. има ли ко од госпoде народних посланика да учини какав предлог? (Нема.) Предлога за измену нема, проглашујем, да је члан 3. примљен, по предлогу секције.

Прелазим се на расправу члана 4. Има ли ко од госпoде народних посланика да учини какав предлог за измену? (Нема.) Проглашујем, да је члан 4. примљен по предлогу секције.

Прелазим се на расправу члана 5. Има ли ко од госпoде народних посланика да учини какав предлог за измену?

Андреј Госар: Задњи одсек става трећег, члана 5. гласи овако: »У смислу додељивања станова од стране надлежне власти за станове имаће закуподавац право отказа по општим законским прописима исто као у случају уговорног закупа и то само онда, ако закупац стана својим понашањем или неиспуњавањем обавеза губи право становања по општим законским одредбама«. То бих ја променио овако: »Само онда, ако закупац својим понашањем губи право становања по општим законским одредбама или ако заостане са испуњавањем својих обавеза за два узастопна месеца«. (Др. **Јанко Шимрак:** Узастопце за два месеца.)

Известилац др. **Славко Шећеров:** То се већ разуме, то је по закону. То није потребно.

Андреј Госар: Да вам то укратко објасним. По закону би рок од месец дана био сувише мали, јер један сиромашак не може да плати кирију једнога месеца и онда му се може стан отказати. У томе случају ја бих предложио, да тај рок буде два месеца.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Ја то примам.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч Има господин народни посланик Курбеговић.

Фехим Курбеговић: Ја бих предложио, да се члану 5: дода као друга алинеја ово: »Сопственици локала за обављање трговине или заната, који су ове издали пре или за време рата, имају права отказа закупуцу, ако је такав локал потребан сопственику или његовој деци за рад у истом«.

Госпoдо, данас имаде много прилика, где је један у беди и сиромаштву и нема никаквих других средстава да живи, него је потребно, да се бави малом радњом, трговином, а тамо у локалу његовом је богаташ, кога није у стању да отера. Ја мислим, да је потребно, да овај човек може доћи до свога локала и да у њему може обезбедити своју egzистенцију. Држим, да би било умесно, да се прими овај додатак.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Примам овај додатак.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има реч господин референт Министарства Социјалне Политике Стојадиновић.

Референт Министарства Социјалне Политике **Стојадиновић:** Сад би дошло као додатак и ово: »Тако исто и сопственик стана може отказати стан закупуцу, ако му је овај неопходно потребан за лично становање, а сада станује као закупац у туђем стану. Ближе одредбе о исељењу закупаца у таквим случајевима прописале се правилником«.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Ја примам овај предлог.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Госпoдо гласаће се о предлогу секције са овим предлозима за измену, које је господин известилац усвојио. Госпoда, која предлог примају нека изволе седети, која су против предлога секције нека изволе устати. (Већина седи.) Објављујем, да је предлог секције са предлозима за измене, које је господин известилац усвојио, примљен.

Прелазимо на расправу члана 6. Реч има господин Госар.

Андреј Госар: Код задњег става члана 6. стоји, да се жалбе подносе непосредно власти за становање у року од три дана. Тај рок по моме мишљењу треба да буде дужи и ја предлагам да се жалбе подносе непосредно власти за станове у року од 8 дана од саопштења решења не рачунајући дан саопштења.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Госпoдин Министар и известилац примају ову измену. Госпoда, која примају члан 6. по предлогу секције са допуном господина Госара, нека изволе седети, а која су против нека изволе устати. (Већина седи.) Проглашујем, да је предлог примљен.

Прелазим се на расправу члана 7. За реч се није јавио нико. Проглашујем, да је члан 7. примљен по предлогу секције. Код члана 8. има реч господин Госар.

Андреј Госар: Код члана 8. у другој реченици стоји: »Казне не могу бити веће од 15.000 динара«. Ја предлагам, тако исто да не могу бити веће од 15.000 динара, али да се дода, »а рачунаће се према имовинским приликама повредитеља«.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Министар и господин Известилац примају ову допуну. Проглашујем, да је члан 8. примљен по предлогу секције са допуном господина Госара.

Прелазим се на члан 9. Реч има господин Госар.

Андреј Госар: Код члана 9. одређује се, да мора сваки, који замоли за интервенцију станбене власти, платити 20% од месечне кирије као таксу. То је за сиромашне киријације велика такса и ја предлагам као додатак првоме ставу: »Сиромашне киријације могу се опростити ове таксе«.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Ја бих молио, да не примимо један предлог, који је нејасан, ко ће им опростити?

Андреј Госар: Надлежна власт. Ради се само о оној такси, којом се издржава овај станбени уред.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Предлог секције са допуном господина Госара је примљен.

Прелазим се на расправу члана 10. Нико се не јавља за реч. Проглашујем, да је члан 10. примљен по предлогу секције.

Прелазим се на расправу члана 11. Има реч господин Курбеговић.

Фехим Курбеговић: Овде има много ствари што су остављене да се уреде правилником. Ја држим, да је било потребно да се многе ствари оставе да се уреде правилником, али има много ствари, које могу да задру у самоуправне и аутономне власти општина и општинских аутономија. Оставља се Министру право, да може увести у живот одредбе о малим становима и њиховој изградњи.

Господе, више пута можда дође Министар за Социјалну Политику у сукоб са општинским властима и мислим, да то не би смело, да се овако да власт Министру Социјалне Политике. »Одредбе о инспекцији станова опште, чије издржавање пала на терет општина; одредба о задругама, хуманим и сличним друштвима, која раде на подизању малих станова;« ово би требало да остане. »Одредбе о начину употреба зграда, које служе за станове или преночница«, и ово задире у делокруг општина. Ја мислим, да ово треба да остане, јер ствар је, како ће се у коме месту ови односи регулисати.

Ова одредба о конструкцијама и техничким прописима може да остане.

Одредба о давању олакшица за транспорт грађевинског материјала треба такође да остане.

Одредба о давању повластица за добављање сировог материјала треба такође да остане.

Дакле, оно, што сам напред напоменуо, треба да испадне.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец**: Ја усвајам овај предлог господина предлагача но с тим, да се дода, да све то што он предлаже, важи само под предоставком, да се тиме не дира у законита аутономна права општина.

Фехим Курбеговић: Ја пристајем, да се ово унесе са овом редакцијом, како је господин Министар предлаже.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласаћемо о члану 11. са овом допуном господина Министра, која гласи: »Ове одредбе не смеју вређати законити делокруг самоуправних власти«. Господа, која примају овај предлог, нека седе, а која су против нека устану. (Сви седе.) Предлог је једногласно примљен.

Прелазимо на члан 12. За реч се није јавио нико. Прима ли Одбор члан 12.? (Прима.) Објављујем, да је члан 12. примљен.

На реду је члан 13.

Павле Анђелић: Докле важи ова повластица за оне, који граде нове станове? (Нико му не одговара.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Господин Анђелић није ставио никакав формалан предлог, стога питам Одбор, прима ли овај члан 13. како је изишао из секције? (Прима.) Објављујем, да је члан 13. примљен по предлогу секције.

На реду је члан 14. За реч се није јавио нико. Прима ли Одбор члан 14. по предлогу секције? (Прима.)

Недељко Дивац: Ја предлажем, да после члана 14. дође нов члан, који ће да гласи: Перешена питања о висини закупнине до 1. јануара 1923. године решаваће надлежна стапбена власт по прописима, који су тада важили. По престанку овога закона сва нерешена питања ове врсте решаваће на исти начин надлежни ерески котарски судови, односно Првостепени Судови на ранијој територији Краљевине Србије и Црне Горе.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Ја примам овај предлог.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец**: И ја примам овај предлог.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласаћемо о члану 14. са овом допуном господина Дивца, коју су примили господин Министар и господин извештач. Ко је за то, да се овај члан

прими како је изишао из секције са овом допуном господина Дивца, нека изволи седети, а ко је против нека устане. (Гласовање неизвесно.) Господа, која предлог примају, нека изволе седети, а господа, која су против, нека изволе дићи руку. (Већина седе.) Предлог је примљен. Реч има господин Виловић, да стави предлог за нови члан.

Осман Виловић: Ја ћу ставити посебан предлог за нови члан, који би могао доћи иза 4. члана. Но пре овога предлога ја ћу бити слободан у неколико речи, да га образложим. Како видимо, ова законска основа је принципијелно и у начелу и у појединостима усвојена. По мом дубоком осведочењу ова уредба неће као ни пређашње донети задовољства и неће јаз између власника и закупника изравнати. Власници кућа се буне, што је њихово право стегнуто, те не могу диспонирати са својим кућама и својим власништвом, а исто тако се буне против премале кирије. У Босни плаћа се та кирија према предратној највише троструко. Пре рата плаћало се за један стан 100 круна а сада 300 круна. То су кирије кућа, које данас вреде 500 хиљада до један милион круна. Ако ће овако даље ићи, тад ћемо све ове зграде ставити у питање, јер власници неће ове куће поправљати, јер кажу, да с овом киријом не могу да поправе ни прозора, они неће о тим кућама да знаду ништа. Тенденција је, да се поспени питање изградње кућа, да се омогући зидање зграда, а ми ћемо са оваковим наредбама још више то стегнути. Треба дати власницима да располажу својим иметком и да могу располагати својим власништвом. Ја увиђам социјалну нужду и да држава има право, да има удела код решавања тога питања, али не можемо, да ускраћујемо власницима и ону минималну кирију, која је нужна. Живот је покунио и власници кућа морају плаћати животне намрнице сто пута скупље него су прије, а они имају права само да два до три пута већу кирију побире, него што је била предратна кирија. То није право. Зато бих ја ставио један принцип као за базу код уређивања тога питања, а тај је, да се узме као кључ, да они могу барем шест пута већу кирију побирати, него ли је била предратна. Тим би омогућили власницима кућа, да дођу до свога права а овако смо иначе ставили у питање читаве станове и куће, јер власници кућа неће их оправљати, пошто немају рачуна. Ја не знам како ће се то питање решити на други начин, зато молим, да овај предлог узмете као базу код одмеравања кирија, да се мора платити минимално шест пута већа кирија, него ли је била предратна.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има господин Министар Куковец.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец**: Ствар је у овоме. Ми смо примили начело, да се од 1./1. 1923. године одређује кирија слободно, слободним уговором између закуподавца и закупца. Ако се они не би сложили, онда долази ту изабрани суд, дакле има могућности, да се свим праведним захтевима закупца и закуподавца дође у сусрет. Али за годину 1921. и 1922. важе још уредбе какве су ту. За Србију важи уредба каква је била досада, а за крајеве наше уредба од 30. маја о. године. По тој уредби није казато, да се за локале треба да плати само три пута већа предратна кирија, него је дата слобода гласе одређивања висине кирије. Ви имате ту могућност, да се поступа како тражите, само ако стапбени уреди поштују законе и уредбе. Ако би

се примило за станове овако, како сте ту казали, онда се не би могло ништа изменити.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Реч има господин извештач.

Извештач др. Славко Шећеров: Предлог, који је изнео господин Виловић, већ је донекле решен у ранијим члановима и у њима је тачно одређено, колика има да буде закупнина. Тамо је одређено, да се од 1./1. 1923. закупнина може повисити. Због ових ранијих одредаба Ваш нови члан није потребан.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Реч има господин Виловић.

Осман Виловић: Ја хоћу само једно обавештење да дам господину извештачу. Ми смо задржали у крпеости уредбу од априла и маја 1921. годоне. По овој уредби може се кирија повећати само три пута, мислим кирија за стан, а овај кључ вредне по овој новој уредби. Истина, заводи се овде институција изборних судова, али то је учињено у корист киријџија и неће се тиме објективно штитити интереси власника кућа. Сви атрибути, који су ту споменуте, даду се изиграти. Јер речимо да се мора платити кирија 6 пута већа, него ли пре рата, ако се странке не споразуме, онда им пристоји право, да се послуже изабраним судом и нису ли с тиме задовољни, што онда? Зато мислим, да је ова процедура корисна за једну и за другу странку и зато молим, да се то уважи.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Гласаће се о предлогу господина посланика Виловића. Господин Министар за Социјалну Политику и господин извештач не примају предлог господина Виловића. Чланови Законодавног Одбора, који предлог господина Виловића примају, нека изволе седети, а који су против нека изволе дићи руку. (Већина диже руку.) Објављујем, да је предлог господина Виловића одбачен. Реч има господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Ја бих само хтео, да ставим једну напомену, да се унесе у овај закон, — само не знам право камо, али мислим у члану 16., да се одредбама овога закона могу да користе само она лица, која су платила државни порез. То је један предлог, који ни у колико не ограничава ничија грађанска права, а који ће помоћи, да порез улази лакше и брже у државну касу. Ја Вас молим, да примите оваку редакцију, која даје могућности, да се порез брже уплаћује него ли то данас бива.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Реч има г. Курбеговић.

Фехим Курбеговић: Ја бих овај предлог у начелу примио, али из овог предлога може нешто да изађе. Има пореза, који се плаћају у ратама и ако би порезне власти хтеле, да некога инканирају, оне би то могле по том предлогу учинити. Ја бих желио, ако би се тај предлог усвојио, да се онда тако стилизује, да се услед тога не могу никакве шанке догодити.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Реч има г. Министар Финансија.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Ја немам ништа против тога, да се тако стилизује, али само нека тај принцип, који сам нагласио, уђе у закон.

Министар социјалне политике др. Вјекослав Куковец: Ја принцип примам.

Недељко Дивац: Господо, ви имате стотину начина, да натерате грађане да плаћају порезу. (Министар Финансија др. Кумануди: И ово је један начин!) Добро, господо, ако је једно лице богато и не плаћа порезу, Министар има на располагању низ мера и средстава, да га може натерати да плати порезу. А ако је једно лице сиромашно и не може да плати порезу, већ мора да плати кирију, онда ви можете то лице да натерате из стана и оно онда не може да се користи повластицама овога закона. Онда ће се десети ово: да кућевластник онога киријџију, који не плати порезу у случају да добије већу кирију од другог киријџије, онога истера из стана и тиме ће се злоупотреба вршити највише са радницима и са сиромашним светом. Најзад, господо, овде се појављује питање: докле он треба да није платио кирију.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Има реч г. Анђелић.

Павле Анђелић: Пошто је овај предлог г. Министра Финансија примио г. Министар за Социјалну Политику, ја бих спремио једну средњу солуцију између предлога г. Дивца и г. Министра Финансија: да се у принципу усвоји предлог г. Министра Финансија с тим, да то важи за оне, који плаћају преко 100 динара непосредне порезе. (Чује се: Може, може!)

Потпредседник др. Светислав Поповић: Има реч г. Министар Финансија.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Ја не знам, господо, зашто би се та разлика правила и повлашћивали они, који плаћају испод 100 динара непосредне порезе. Мени изгледа, да предлог г. Дивца иде на то, да овде има грађана, који неће да плаћају порезу, а ја не могу да разумем, да једни плаћају порезу а други да не плаћају. Једнакост, господо, постоји за све и онда морамо по закону да поступамо према свима, а сам закон може изузети поједине грађане, да не плаћају порезу. Ја сам овај предлог учинио зато, што из некуства знам, да се порез врло тешко наплаћује. Истина, ту има много кривнице до државне управе, која не располаже довољним бројем способних чиновника, али, господо, има кривнице и до грађана, који неће на време да порезу плаћају и онда се овом одредбом ништа друго не каже већ само то, да има да се испуни једна законска одредба, која већ постоји.

Г. Дивац се боји, да ће овај предлог погодити сиромашне грађане. Господо, тај ће предлог подједнако погодити све грађане, који неће да плаћају порезу. А ми не можемо правити разлике између сиромашних и богатих. Та обавеза плаћања порезе је општа и ту не може бити изузетака. Према томе ја не могу примити ни предлог г. Анђелића, да се они, који плаћају до 100 динара непосредне порезе, ослободе од те обавезе, док за ове друге, који плаћају преко 100 динара, да она важи. Господо, пореза је општа обавеза и она постоји и за раднике и за богате и наравно распоређена према њиховим приходима и према њиховој имућности. Ако, господо, ви то нећете, онда она господа, која су против тога, нека изађу против тога, да се пореза уклоне.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Има реч г. Курбеговић.

Фехим Курбеговић: Господо, ја видим пита је сврха г. Министра Финансија. Његова је сврха, да

олакша државним пореским властима утеривање порезе. То је, господо, присилно средство на држављане да плаћају порезу. Али се ту, господо, могу десити злоупотребе. Јер ако сам ја јутрос платио једну порезу, после подне опет дужан сам да платим другу порезу.

После тога ми знамо да приликом плаћања порезе има и извесних рокова у плаћању. Позове се порезни обвезник да плати порезу, па ако је у року не плати, онда му се оставља други рок са већим процентом порезе. Е лепо! Како ће се, молим вас, у томе случају десити и како ће се узети такав један случај?! Зато је овде потребно то, да се прецизира, па да се спомене да тај последњи, ваљан рок мора да се има у виду, кад се већ говори о плаћању порезе.

Војислав Лазић: Господо, ја се не бих могао сложити са предлогом г. министровим како ни за оне, који плаћају до 100 динара, тако ни за оне, који плаћају преко 100 динара. На првом месту ја мислим, да овоме предлогу нема места у овоме закону. Господо, у нашем законодавству треба да има извесног реда а ми, господо, овде већујемо један закон с другим и једну уредбу с другом тако, да се налазимо у једном хаосу, у коме не можемо да се нађемо. Одкуда долази то, да Одбор, који решава о становима, треба да улази у пореска питања. Он има да се бави питањем стана а не пореским питањем, којим треба да се баве пореске власти, којима је задатак да плаћају порезу на основу пореског закона. Господо, ту може бити много злоупотреба на штету сиромашнога сталезка и онда може доћи до тога, да неко буде истеран из стана зато, што није исплатио порезу. Ем је човек сиромашан, да не може да плати порезу, ем се са друге стране избацује из стана. (**Чеда Костић:** Па где то има да седи неко цабе у стану.) Ја сам принципијелно противан томе, да се ово овде уноси где му места нема. (**Чеда Костић:** Што ти не даш цабе своју земљу некоме да ради него тражиш кирију.) Овде није реч о плаћању кирије већ о плаћању државне порезе.

Андреј Госар: Господо, држава није чисто економска организација и зато ја мислим, да овај принцип, који хоће увести г. Министар Финансија на овоме месту, није оправдан. За једно дионичарско друштво, за једно друштво на акције тај принцип вреди, али код државе тога не може бити. Ако хоћемо изићи г. Министру на сусрет, ми онда можемо примити предлог г. Анђелића. Треба имати у виду, да баш они људи, који не могу да плате порезу, немају стана, а да они, који плаћају порезу, имају стан и зато се ја не могу са овим предлогом сложити.

Павле Анђелић: Ако је, господо, сума коју сам предложио од 100 динара велика, нека се она смањи на 50 динара. (Министар Финансија др. Кумануди: Није ту у питању сума.) Што се пак тиче саме основе и овога питања о порези, о томе би се могло на дугачко и на широко разговарати, али томе сада није време и место да се говори о неплати порезе. Није сва кривица до пореских обавезника, што није плаћена пореза, него је кривица и до пореских органа.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Господо, ја мислим, да је захтев г. министра оправдан. Морамо гледати на сваком кораку, да припомоћемо прикупљање државних прихода и сасвим је

оправдано, ако ми не дозвољавамо онима да имају нарочите повластице, који неће да плате порезу. Разумљиво је, господо, међутим да би код овакве стилизације могло бити и злоупотреба и с тога бих вам ја у споразуму са г. Министром Финансија предложио ову редакцију: »Прописна овога закона не могу се користити ни сопственици ни кираџије, који нису платили дуговану државну порезу за претпоследње тромесечје«. То значи, да ће и кираџије и кућевластиници увек имати три месеца у могућности да порезу плате. С тога вас молим, да ову стилизацију примите.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Господо, гласаће се по редакцији, коју је сада прочитао г. известилац. Ко је за то, да се предлог прими како је прочитан изволеће седети, а ко је против изволеће устати. (Већина седи.) Предлог је, господо, примљен.

Прелазимо на расправу чл. 15. Како предлога за измену нема, могу прогласити да је чл. 15. примљен.

Пошто смо тај закон усвојили у целини и у појединостима, прелазимо на треће гласање. Гласаћемо о закону у оној редакцији, у којој је примљен у појединостима. Господа, која примају, нека изволе гласати за, а која не примају, нека изволе гласати против.

Известилац др. **Славко Шећеров** прозива посланике, који гласају: Чубровић за, Дивац за, Шећеров за, Стајић за, Мајцен за, Сушник за, Садовић за, Виловић за, Поповић за, Мишић за, Госар за, Живковић за, Дулибић за, Шимрак за, Анђелић против, Рајчевић против, Војислав Лазић за и потпредседник Поповић за.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Гласало је свега 18 посланика; 16 за, а два против. Оглашујем, да је примљен овај закон у трећем читању.

Молим, да се изабере два члана Одбора за сверавање овога законског предлога. (Гласови: Ви их предложите!) Предлажем г. др. Шећерова и др. Чубровића. (Прима се.) Проглашавам да су изабрати овечари.

На дневном реду је претрес извештаја V. секције о уредби о ограничењу државних шума.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Господо, секција предлаже, да се ова уредба о ограничењу државних шума прими са изменом у 9. чл. Ви имате пред собом извештај.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** За начелни претрес није се нико пријавио. Питам Одбор, да ли прима законски предлог за подлогу специјалне расправе. (Прима.) Проглашујем, да је законски предлог примљен за подлогу специјалне расправе.

Прелазимо на расправу у појединостима. Код чл. 1. има реч г. др. Чубровић.

Др. **Павле Чубровић:** У тачци 1., где се набраја право шумске сопствености, молим, да се на крају дода и »браственичке шуме«, јер ви се сетите, да смо у чл. 140. предвидели, да шуме остале у старим границама Црне Горе, дакле оне, које припадају братствима, имају један нарочити облик сопствености. Тај братственички облик сопствености треба да се има и при ограничењу шума у виду и ја молим, да се то прими у чл. 1.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Ја примам то у чл. 1. као допуну.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Има реч г. Референт.

Референт Министарства **Јован Гачић**: Ова се уредба односи на ограничење шума у старим границама, јер у Црној Гори има и братствених и племенских шума.

Др. **Павле Чубровић**: Ту има једна мала неконзеквенца у пракси. Закон Краљевине Србије од 16. августа 1919. год. примењује се на округ берањски, метохиски. Зато молим, да се прими мој предлог.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Примам да се дода и братственичке шуме у Црној Гори.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Има реч г. Михајло Живковић.

Михајло Живковић: Ја предлажем, да се код овога члана дода и џематске шуме, јер има шума које припадају џемацима или џематима. Дакле треба додати џематске или заселачке шуме.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Примам предлог г. Михајла Живковића.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Г. известилац прима предлог г. Чубровића и г. Живковића. Гласаће се о чл. 1. по предлогу секције са допунама, које је г. известилац примно. Господа, која примају чл. 1. са овим допунама, нека изволе седети, а која су против нека дигну руку. (Сви седе.) Објављујем, да је члан 1. са овим допунама примљен. Има реч г. Чубровић код другог члана.

Др. **Павле Чубровић**: Сходно првом члану треба и овде у 2. члану да се дода и братствене шуме у Црној Гори.

Известилац др. **Славко Шећеров**: То се има саобразити при дефинитивној редакцији овога закона.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Код чл. 2. нема предлога за измену. Примам ли Законодавни Одбор члан 2. по предлогу секције? (Прима.)

Члан 3., 4., 5. и 6. примају се без приметбе. Прелазимо на чл. 7. Има реч г. Чубровић.

Др. **Павле Чубровић**: Ја молим, да се код чл. 6. дода: задруге породичне и братства.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Примам предлог г. Чубровића, да се дода »задруге породичне и братства«.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Господин известилац прима предлог г. Павла Чубровића. Гласаће се о чл. 7. по предлогу секције са овом допуном. Ко је за то, да се прими предлог секције са допуном, нека изволи седети, а ко је против нека дигне руку. (Сви седе.) Објављујем, да је чл. 7. примљен по предлогу секције са овом допуном.

Даљи чланови од 8. до 28. примају се по предлогу секције.

Прелазимо на претрес извештаја П. секције о Обзани и наредби о ношењу оружја. (**Војислав Лазић**: Ја нисам примно тај извештај П. секције!)

Онда гласаће се у трећем читању о дефинитивном примању овога Закона о ограничењу шума. Господа, која примају овај предлог, нека изволе гласати за, а господа, која не примају, нека изволе гласати против.

Секретар др. **Славко Шећеров** прозива посланике, који гласају и то: Недељко Дивац за, Арачић за, др. Урош Стајић за, Иван Мајцен за, др. Антон Сушник за, Велија Садовић за, Осман Виловић за, Крета Шејовић за, Машинић није овде, Андреј Горас није овде, Мих. Живковић за, Мехмед Алија за, Анте Дулибић за, др. Јанко Шимрак за, Фехим Курбеговић није овде, Павле Анђелић за, др. Илија Шуменковић није овде, Војислав Лазић за, др. Свет. Поповић за, Павле Чубровић за и др. Славко Шећеров за.

(После гласања.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласало је 15 посланика. Сви су гласали за. Тиме је овај закон примљен и у трећем читању. За овераче овога законског предлога предлажем г. Чубровића и г. Шећерова. (Прима се.)

На дневном је реду претрес извештаја П. секције о наредби о ношењу оружја. Пошто овде нису референти Министарства Унутрашњих Дела, а господа чланови Законодавног Одбора желе, да прекинемо рад, то ја предлажем, да сутра седницу раније закажемо.

Др. **Јанко Шимрак**: Господо, овдје има један закон, који стоји на првом мјесту на дневном реду. То је закон о управи Фондова. (Чује се: Није на првом мјесту.) Ја не знам, господо, можда је тај закон и важан, али мени се чини, да између свију ствари, које има Законодавни Одбор да ризикује, да је најважнији закон о скупови. Зато бих ја, господо, предложио, да ми, који смо за ово кратко вријеме кризе прилично број важних закона свршили, да свршимо и тај закон. Стога ја предлажем, да сутра на првом мјесту метнемо тај закон о скупови. То очекује читава наша јавност, то очекују сви слојеви нашег сиромашног света. Нећу никаквих даљих разлога у корист овога да наводим, јер мислим, да ћете се сви сложити са мном.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Према расположењу Законодавног Одбора, ја предлажем за сутрашњу седницу овај дневни ред: Прва тачка: Претрес извештаја П. секције о уредби о сузбијању скупови; као друга тачка дошао би претрес извештаја П. секције о наредби и уредби о ношењу оружја; као трећа тачка претреса извештаја П. секције о уредби о жандармерији; као четврта претрес извештаја П. секције о платама општинских чиновника у Хрватској и Славонији; као пета тачка претреса извештаја Т. секције о враћеним уредбама о порезу на ратне добитке, о порезу порезе на земљиште у Србији и Црној Гори и уредба о порезу на пословни промет.

Војислав Лазић: Ја бих желео, да дође као друга тачка сутрашњег дневног реда: предлог закона о порези на ратне добитке и о порези на земљиште у Србији и Црној Гори, да знамо једанпут је ли то свршено или није.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Што се тиче специјално »Објаве«, ја мислим, да би требало такође ту ствар исправити, јер има извесних мишљења, да су поједини чланови те »Објаве« у противности с прописима данашњег Устава и то питање такође треба разиштити. (Гласови: Нека буде »Објава« као трећа тачка дневног реда, а друга тачка закон о порези!) Онда би, господо, као друга тачка дневног реда био извештај Т. Секције о пореским законима;

даља тачка дневног реда, после свих прочитаних, била би претрес извештаја III. Секције о уредби о заштити убогих. Као даља тачка била би претрес извештаја III. Секције о уредби о заштити младежи, и као коначна тачка претрес извештаја I. Секције о уредбама о Управи Фондова.

Прима ли Законодавни Одбор овај дневни ред? (Прима.) Пошто је Законодавни Одбор при-

мио овако утврђен дневни ред, мислим, да идућу седницу закажем за сутра пре подне у 10 сати. (Чује се: Не може пре подне, јер имају да раде Секције.) Онда, господо, идућу седницу заказујем за сутра тачно у 3 сата по подне, с поменутиим дневним редом.

(Седница је закључена у 19 часова.)

